

KONUNGARIKETS GALTÖS HISTORIANYARE TIDEN.1942-1944.Förord:

Av samme författare har tidigare utgivits ett historiskt kåseri: "Några personliga beredskapsminnen", omfattande huvudsakligen beredskapstiden t o m 1941. Arbetet erhöll ett välvilligt mottande av allmänheten och dess första och enda upplaga var slut redan utgivningsdagen. Dagen efter var även författaren slut. - Han har nu, berusad av framgången, beslutat framlägga resultatet av sina intensiva historiska forskningar även från något nyare tid. Att rota i vad som förekommit under den nyaste tiden eller den allra nyaste tiden överlåtes däremot åt yngre förmågor. Arbetet har denna gång givit lärobokens lättfattliga form, så att detsamma skall kunna del fördel användas vid undervisningen i rekryt- och korpralskolan. Att arbetet kommit att omfatta kungariket Galtös historia samt sålunda icke vare sig kejsardömet Rudolphiens eller grannkungarikena Donsös m fl historia, må anses fullt motiverat med kungarikets Galtös centrala och dominerande plats såväl i geografin som i historien.

Kung Gustaf I

(Sommarhalvåret 1942-1944)

Kungens trontillträde

När kejsar Rudolf Den Store hösten 1941 besteg Rudolphiens tron, var hans kejsardöme förvisso utsatt för stora såväl yttre som inre påfrestningar. En av kejsarens angelägnaste uppgifter blev därför att utse pålitliga lydkonungar.

Konungariket Galtös tron hade hållits vakant sedan i många sjöslag segerrike konung Nubblund hösten 1941 av sagt sig densamma för att i stället tillträda chefskapet för ett större transportföretag. Efter konung Nubblunds tronavträde styrdes konungariket interimistiskt av en Hög - man som riksståthållare. Denne Högman hade på grund av sin redan i unga år efter ådagalagda förmåga att undgå obehagliga inspektioner o. d. genom att i god tid före desamma ådraga sig en allvarligare sjukdom av folkhumorn erhållit smeknamnet Fimbul Urfriske.

När kejsar Rudolf vintern 1942 såg sig om efter en värdig efterträdare till Kung Nubblund, var intet naturligare än att hans val fått på den dåvarande kurfursten Gustaf av Pottan. Denne blev även i mars 1942 mer eller mindre med våld placerad å Galtös kungatron. Gustafs försök att under livligt framhållande av sin inkompetens slingrat sig ifrån kungaansvaret för att i stället få avnjuta ett fortsatt otium sittande å Pottan misslyckades - om till gagn för konungariket skulle framtiden döma.

Vid Konung Gustafs trontillträde rådde vargavinter. Då konungen företog sin första Eriksgata under ledning av flaggjunkare Öström, sjönk Hans Maj:t vid ett tillfälle så djupt ned i snön att knappast kronan var synlig, detta så mycket mindre som konungen sällan hade en krona på sig. - Konungarikets allmänna tillstånd var ansträngt och dess förråd på grund av den stränga isblockaden på upphällningen. I den kungliga vinkällaren funnos sålunda endast tomglas, varav stora travar härrörande från konung Nubblunds tid. Sedan samtliga tomglas så småningom avyttrats mot skälig avance, kunde den kungliga hovhållningen dock sättas på fötter. Härtill bidrog verksamt konungens dåvarande hovmästare och överstemunskänk Arne Den Frodige, vars intima förbindelser med såväl den svarta börsen som Göteborgssystemet möjliggjort avätandet av många förnämliga måltider.

Konung Gustaf antog som sitt valspråk: "Folkets tobakskuponger min belöning".

Kungens person

Kung Gustaf blev med åren tämligen fet, vilket skänkte honom tillnamnet Den Välfödde. Stundom kallade folket honom även "The big boss".

Född av fattiga men hederliga föräldrar, hade den lille Gustaf redan tidigt beslutat att ägna sitt liv åt rättskunskap och rättskipning. I ett mörkt ögonblick hade han emellertid som yngling fallit offer för en värvare, som under förevisande av diverse blåa och guldsmidda uniformspersedlar lockat honom att söka inträde i kustartilleriets reserv med en tjänstgöringsskyldighet av - som det då antogs - 40 dagar vart tredje år. Döm om Gustafs förtvivlan, då han ett 15-tal år senare fann sig genom denna anställning vara bunden till - som det syntes - livstids inkallelse. Gustaf lär även vid ett tillfälle hava utropat: "Vilken domare förlorar icke världen i mig" ! Så småningom beslöt han sig emellertid för att hålla god min i elakt spel och belv på grund härav liksom i avseende till ett väl hycklat intresse för den militära tjänsten i sinom tid upphöjd först till kurfurste och därefter till konung.

Från att som yngling stundom hava personligen utövat militära och ridderliga idrotter, drog sig konung Gustaf vid äldre år alltmera inom sitt svällande skal. Få om ens någonsin sågs han själv löpa på den hinderbana, som han låtit uppföra å Galtö, men vid vilken han ofta hade desto större nöje av att åse sina undersåtars heroiska ansträngningar.

Under den kallare årstiden brukade konung Gustaf regelmässigt lämna sitt rike för att vistas i varmare länder. Riksstyrelsen, som vintertid var mindre betungande, handhades då av tillfälliga riksståthållare, stundom med majors grad.

MÄNNEN KRING TRONENStats- och utrikesministrar:

Kung Gustafs första stats- och utrikesminister var den senare världs-
bekante Mr Eden. Dennes enastående kapacitet blev emellertid tyvärr
inom kort upptäckt av de ledande männen inom ett större imperium, dit
han senare erhöll förflyttning. - Mr Edens efterträdare hette egent-
ligen Lagström, ett namn som dock mera - icke utan skäl - förvanska-
des till Laglös. Laglös var likväl för sin konung den idealiske
Richelgöken. Hans hamstrande förmåga var sålunda enorm, varigenom
konungariket förskaffades personal och råvaror i rikaste överflöd.
Såsom belysande härför må nämnas, att under det att grannländernas
arméer vid påkommande kejserliga manövrar stundom hade brist, särskilt
på underbefäl, så hade konungariket Galtö i stället ett ständigt över-
skott. Det beredde även den praktälskande konungen och hans Richelgök
den största glädje att vid de dagligen återkommande paraderna bland
uniformsvimlet återfinna största möjliga antal granna redgarnsband.
- I likhet med sin herre var Laglös livligt intresserad för byggnads-
konst samt särskilt för uppförandet av s k olaga hus. Den under kung
Gustafs regeringstid utförda tillbyggnaden till det kungliga slottet
innehåller även en av Laglös personligen ritad och hamstrad prakt-
flygel. Denna flygel beredde sedermera såväl kejsar Rudolf och hans
fortifikationsförvaltning som de anslagsbeviljande myndigheterna i
övrigt den största överraskning. Den gav t o m upprinnelsen till en
konstitutionell kris, som kom Laglös ställning att vackla. Som Lag-
lös dessutom sedan länge varit misstänkt för stämplingar mot kejsar
Rudolfs liv, i det han en arla morgonstund 1943 låtit en 12 cm stgr
brisera i omedelbar närhet av Västra Frölunda kyrka, där kejsar Ru-
dolf då kunde antagas bevista ottesången, blev Laglös vräkt från sin
taburet och placerad på ett S:a Helena, benämnt Måkholmen. Här tog
sig hans bitterhet uttryck i ett intensivt utrotningskrig mot den Bo-
huslänska fiskarebefolkningen, som dock efter klagomål hos länets
hövding så småningom erhöll viss lindring. Laglös började därefter
att i stället ödsla med krutet vid den stundom förekommande spärreliden
mot främmande flygplan, vilket hade till följd att han blev anklagad
för ammunitionsslöseri. Då Laglös vid nästa överflygning lät avgiva
endast 8 skott, anklagades han för motsatsen. Han slöt sig härvid inne
i sitt gemak och doppade sitt huvud i tvättstället, som genom hans
hamstrarnit försetts med rinnande vatten, en lyx som t o m det kung-
liga slottet hittills fått avvara. Laglös konstaterade med vemod, att
för mycket och för litet skämmer allt. - Som stats- och utrikesminis-
ter efterträddes Laglös av en spansk ädling, benämnd Don Krax, vars
uppsyn och rörelser gävo intryck av äkta spansk indolens. Don Krax
förvaltade likväl mot all förmodan sina ämbeten med nit och skicklig-
het. För kungen vart han dock stundom misshaglig genom sina enastående
insikter i kontraktsbridge och tvåmanswist, vilka medförde att de
kungliga spelintäkterna tidvis reducerades eller rent av förbyttes i
förlust.

Heroiskt ryktbara här- och flottanförare:

Ehuru själv högste befälhavare för sin krigsmakt, insåg kung Gustaf
tillfullo riktigheten av maximen: "Fältherren ensam vinner icke stri-
den, de djupa leden vinna den åt honom". För att största möjliga an-

tal segrar skulle vinnas åt honom utan eget besvär och genom försorg av andra, lät konungen sina här- och flottanförare operera så självständigt som möjligt.

Bland dessa märkas många framstående män: - Henrik Den Dristige var en bland dem. Henriks största nöje var att uppsöka och förgöra främmande minor. Dessa desarmerade han vid mörker och dålig sikt t o m med ledning av enbart känseln i sina smutsiga fingertoppar. För att förskaffa sig största möjliga inkomst som mindödare hade Henrik mutat fyrmästaren å Vinga samt andra personer i framskjuten ställning att mot 5 kronors provision inrapportera varje synlig mina till Henrik direkt. Härigenom gingo många sköna sekiner Göteborgseskaderns och flaggjunkare Öströms näsor förbi, något som givetvis födde avundskänslor. Öström brukade även tid efter annan beskylla Henrik för förskingring av sprängmateriel ur det flaggjunkerliga förrådet samt plågade gärna med uppeggande tillrop - ehuru själv på betryggande avstånd - uppmuntra Henrik, då denne med slägga bearbetade främmande sprängämnen för att utröna deras stötsäkerhet. Till Öströms stora förargelse har Henrik dock hittills icke sprungit i luften. - Likväl kunde stundom ett visst samarbete mellan Henrik och Öström förekomma nämligen vid bedrivande av olaga fiske medelst sprängning. Mången dyrbar båtlast med torsk kunde därvid avyttras till Göteborgs fiskehamn. - Ibland något högröstad och häftig, kunde Henrik någon gång bliva anmäld för M.O. Som kung Gustaf, som i yngre år själv assisterat M.O. och kände dennes svagheter personligen brukade avfatta Henriks förklaringar, föranledde dylika anmälningar givetvis aldrig någon åtgärd. - Bland övriga här- och flottanförare må nämnas tillförordande kurfursten å Pottan Karlberg, som vid ett tillfälle sänder ett tyvärr föga välriktat lag mot en av Göteborgseskaderns jagare. - Ytterligare en ung härförare Isacson väckte på sin tid visst uppseende bl a i pressen genom intensiv eldgivning mot fredliga kappseglare.

Rättsskipning

Under Kung Gustafs regeringstid var bestraffningarnas antal stundom påfallande låga. Elaka tungor hava påstått, att detta skulle haft sin grund i att konungen lät smärre förseelser sonas med ett efter svårighetsgraden avpassat antal tobakskuponger. Detta är givetvis endast förtal.

- Själv var kungen även vid enstaka tillfällen utsatt för uppmärksamhet från den kejserliga polisen. Tack vare sin i unga år inhämtade juridiska skolning kom kungen dock alltid undan relativt helskinnad, stundom till stor förargelse för kejsaren och det kejserliga hovet. Då vid ett tillfälle 1944 den ohemula beskyllningen framställdes mot konungen, att denne skulle hava animerat sina underlydande att bedriva olaga ägginsamling för den kungliga taffeln, lär kejsar Rudolf hava slagit sig på knäna och belåtet utropat: "Nu har vi väl hovrättsrådet fast i alla fall". Kung Gustaf bibehöll emellertid fattningen och manade fram ett överväldigande antal vittnen, som alla bedyrade, att de aldrig iakttagit någon äggplockning för den kungliga taffeln. Kungen kunde därför vid nästa sammanträffande med kejsaren skandera: "De trodde så säkert få konungen fast men fingo ej mera än konungens hatt". - En bidragande orsak till att kung Gustaf så väl kunde gäcka

de kejserliga gestapomännen var måhända även den, att konungen visste att stämma såväl kejsaren som dennes hov till ett milt och försonligt sinnelag genom årligen återkommande kungliga galatafflar.

Handel och sjöfart

Konungarikets lanthandel var till en början fri och blomstrande. Kejsarens dåvarande skattkamarlord förklarade sig sakna varje intresse för handel ifråga och lämnade t o m sin välsignelse till att lanthandelns vinst stundom utdelades i kontanter till allt folket. Sedan kejsar Rudolf emellertid införskaffat en ny, med fiskaliskt övernitt utrustad skattkamarlord (som inom kort fått öknamnet Snålman), utattes lanthandeln snart för allt strängare restriktioner och avkrävdes slutligen en tryckande omsättningsskatt till den kejserliga skattkammaren. Under år 1943 uppkom t o m det ryktet att all lanthandel skulle helt förkejserligas. För att i görligaste mån motverka detta lät Gustaf som vid den tiden på grund av en tillfällig kejserlig onåd temporärt degraderats till kurfurste å Pottan, lanthandeln därstädes omedelbart på avbetalning inköpa ett ljudfilmsaggregat. I den följande månadsrapporten till skattkamarlorden återfanns ljudfilmsaggregatet som tillgång samt köpeskillingen för detsamma som utbetalt respektive skuld. Skattkamarlorden låtsade sig helt oförstående samt infordrade Gustafs omedelbara förklaring till posterna. Förklaringen löd som följer: "Såsom av månadsredovisningen med all önskvärd tydlighet torde framgå, avse posterna inköpet av ett ljudfilmsaggregat. Aggregat är av samma sort, litet och inköpt på samma villkor som det, vilket tidigare anskaffats för Galtö och med vars anskaffande kejsar Rudolf på sin tid uttryckte sin stora tillfredsställelse". Efter denna förklaring avhörde Gustaf intet vidare från skattkamarlorden.

- Konungarikets sjöfart var stundom intensiv men syntes än oftare hava till enda uppgift att berika främmande varv. När isen lossat våren 1942, fanns således intet skepp till konungarikets förfogande, vilket föranledde konungen att hos kejsar Rudolf "anmäla missnöje med det sätt varpå konungarikets båtfråga är ordnad".

Åkerbruk och boskapsskötsel

För dessa näringar svarade konungarikets minister för jordbruk och varjehanda näringar Öström. Genom hans energiska insats blev rotfruktskörden den största möjliga för ett stenrike som Galtö.

- Boskapsskötseln som till en början varit konungarikets huvudnäring, utsattes efter den nya skattkamarlordens tjänstetillträde för de strängaste restriktioner, vilket hade till följd, att en stor del av konungarikets matavfall måste vräkas i havet. Skattkamarlorden och den honom överordnade enarmförvaltningen dekreterade nämligen, att erfarenheten skulle hava utvisat, att det erfordrades ett lanthushåll på 60 personer för att föda en fullväxt gris, varför konungariket förständigades att i fortsättningen hålla allenast 3 stycken grisar. Förvägs framhölls från konungarikets sida, att den åberopade erfarenheten måste sakna varje grund, i verkligheten i det dels intet så stora lanthushåll som på 60 personer veterligen torde existera samt dels, det oaktat, varje befintligt lanthushåll höllo en eller flera hushållsgrisar. All protest vore emellertid fåfång. Ej heller tilläts, att

någon som helst hänsyn tages till huruvida konungarikets grisar voro fullväxta, halvväxta eller späda. Den allt utjämnande tiden har emellertid så småningom ånyo tillfört konungariket en något mäktigare svin-stam.

Jakt och fiske

Konungarikets jakt omhuldades ivrigast av den tillfällige riksstätt-hållaren Lennart Nockhuvud, som med förkärlek förvaltade sitt ämbete från sin jakthydda å Buskär. Sedan kejsar Rudolf genom upprepade inspektioner erhåller kännedom om detta missförhållande, blev Nockhuvud dock snart förpassad till sällare jaktmarker. Jakten blev därefter med ensamrätt förbehållen den kungliga taxen Thomson till stort avbräck för den av Brännöborna bedrivna fåraveln. Konungens översåtråttfångare, furiren Liljedahl, hade fö order att vid varje morgonuppställning utsläppa fångsten i de kungliga råttfällorna att jagas och dödas av den kungliga taxen. - Såsom anmärkningsvärt för taxen Thomson må här nämnas hans stora religiösa intresse. Då de kringresande hovpredikanterna höllo korum med allt folket, försummade taxen sålunda sällan att lägga sig vid hovpredikantens fötter, där djuret andäktigt knäppte sina taxar. Enligt flaggjunkare Öströms uppfattning gäve hundens uppsyn därvid tydligt vid handen att djuret - i likhet med Öström - tänkte: "Ska du inte sluta snart din jäkel". - På grund av sitt fromma och vänsälla väsen (sådan herre sådan hund) förskaffade sig den kungliga taxen stor popularitet bland folket måhända t o m större än sin herre. Konungen hade dock aldrig något att erinra mot att hans hund blev föremål för folkets karesser, något som däremot varit fallet med Fimbul Urfiske, som på sin tid å tjänstemeddelande av den 12/1 1942 deklarerat följande: På förekommen anledning erinras härmed att det är personalen förbjudet att klappa eller eljest befatta sig med min hund av foxterrerrras.

- Konungarikets fiske bedrevs, som förut nämnts, till stor del olagligen medelst sprängning. Dessutom uppdrogs särskilt av ministern för jordbruk och varjehanda näringar ett icke föraktligt antal ålar o humrar, vilka dock tyvärr alltför sällan hamnade i det kungliga köket.

Förhållande till främmande makt

Konungarikets förhållande till främmande makter var som regel gott. Vissa kraftåtgärder måste dock stundom vidtagas mot de ariska bröderna. Härvid hade konungen ibland svårt att stävja folkets ohämmade stridslust. Som exempel må nämnas hursom de, civila besättningsmännen å Aina II vid Laglös uppbringande sommaren 1943 av m/s Frida av Hamburg måste sändas under däck, då de med knutna nävar röto: "Hissa flaggan era djävlar". - Kungarikets förhållande till kejsardömet reglerades huvudsakligen genom tätt återkommande mer eller mindre lyckade kejsarliga inspektioner. Utgången ur en professorssläkt, hade kejsar Rudolf en nästan kuslig förmåga av civilt tänkande, som stundom kunde bliva besvärlig även för kungen. I gengäld var kejsaren ibland något tankspridd, vilket kunde komma en arm syndare väl till pass. Detta torde framgå å bl a av följande episod; Kejsar Rudolf hade under en krigsövning vid inspektion av batt GÖ kommandoplats beordrat att personalen

därstädes skulle hava hjälmarna påsatta, vid full stridsberedskap, varefter kejsaren avlägsnat sig. Då han en stund senare återkom, hade ordern effektuerats av all personal utom dåvarande kadetten, Isacsson, som tydligen lyckats slarva bort sin hjälm. Isacsson blev full av bävan, då kejsaren stannade framför honom och med vredgade blickar betraktade hans huvudbonad. Emellertid kände sig Isacsson avsevärt lättad, då kejsaren allenast utbröt: "Kadettens lägermössa ska inte sitta mitt på huvudet, den ska sitta på sned". - Med de omgivande konungarikena levde konungariket Galtö i största grannsämja. - Däremot rådde sällan ett intimare förhållande än väpnad neutralitet gentemot dels Göteborgseskadern samt dels de krigsträvande skolförband, som stundom gjorde kungarikets omgivningar osäkra.

Kung Gustafs tronavträde

Sedan kung Gustaf på hösten 1944 företagit sin sedvanliga rekreationsresa till varmare länder, var det från början såväl kejsar Rudolfs som kungens egen avsikt, att kungen skulle återtaga regeringen i maj 1945. Vid denna tidpunkt behövde fosterlandet emellertid icke vidare kungens tjänster. Söndagen den 27 maj 1945 förklarade kung Gustaf vid en enkel högtidlighet, att han nedlade sin krona. En andre Cincinatur, återvände han därefter till den plog, med vilken han tidigare bearbetat de ofruktsamma juridiska träskmarkerna. Lika litet som den romerske imperatorn eller annan reservpersonal mottog han därvid någon belöning. Men hans valspråk hade ju även varit: "Folkets tobakskuponger min belöning".

Marinpost 2232 den 27/5 1945

N.G Fröding
Kapten